

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Sermo de omnibus sanctis: Videns Iesus turbas

[urn:nbn:de:bsz:31-300764](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300764)

Sermo factus in solemnitate

absq̄ vlla fictione nos amatis et amantes
honoratis. nostrū diligite et forū. nostra
vota cōplete et vehemēs qđ de vestra salu
te gaudium capim⁹ frustrare nolite. **P**i
geat tamē aliquādo imo et pudeat tot dura
aspera et horrida p̄ pituris quotidie p̄peti
et p̄ insano amore mortaliū/ tam indigne
cōtumeliosēq̄ torqueri vt indigni⁹ p̄rea
tis. ad nr̄m vero tam iocundū tam amabi
le serenū et desiderabile p̄fortūz lentis aut
languidis vel emortuis affectib⁹ aspirare.
Et nequaq̄ ardua infractaq̄ ceruce/ ad
horā breuis eratis. Exultate vt in p̄petuū
cōregnetis vbi tamen merces v̄sa copiosa
est i celis. **S**i hec et h̄mōi insonaret mō
nostris aurib⁹ illa felix beatorū concio. illa
supna sanctorū ecclesia (o doctissimi et sa
pientes viri) quid agerem⁹ quid cuperem⁹
quo pacto estuarem⁹. quis nostrū est qđ nō
totus exultaret. Quis hoc audies/ nō eru
besceret putrescere i cēs i peccatis. Quis
nō potius assurgeret saliens et exultans in
deus v̄itū qm̄ copiosa merces est in celis.
Aihilomin⁹ si nō in infidelitate obsury
duerim⁹/ sic dicūt/ sic vocāt. sic acclamātes
alliciūt. Obtemperem⁹ igit̄ vocantib⁹ ami
cis. et talib⁹ amicis. vt ad celestes nuptias
inuitātes/ verecūda repulsa nequaq̄ p̄fun
damus. nō reijciam⁹ oblata m̄ vltro merce
dem. dū licet et temp⁹ est. sed exultemus to
to conatu mētis vbi nostra merces copio
sa est in celis. quod ip̄e cōcedere dignetur
rex regū et domin⁹ dominantū qui est san
ctorū suorum copiosa merces Amen.

Sequitur alius ser mo fact⁹ i solēnitare oim̄ sanctorū. ab eodē

P Idens ih̄s turbas. ascendit
in montē. **M**atth. v. c. Doctis
simi ac sapientes viri/ talis tā
tas est diei hui⁹ celebritas.
vt in collaudatione hui⁹ abū
dantia magis laborem⁹ q̄ inopia. **E**tenī
vīarū simul occurrētū multiplicitas/ vīa
tozem qm̄q̄ turbat amplius. q̄ p̄moueat.
verūq̄ sit illud decepti amantis apud Fla
sonez. Inopem me copia fecit. Si enī vn⁹
aut alter sanctorū famabiliū/ omni laude
humana superior esse ab eloquentissimis
viris sepe cōfessus est. meus sermo qualis
erit que p̄conia nō vnus aut paucorū sed
omniū cōplectat̄. Adde qđ hic vberima et
longe varia loquēdi materia suppetit. **L**ū

de ciuitate supna. de qua gloriosa dicta sūt
Lum de p̄mio beatorū/ tam essentiali/ q̄
substāciali in aīa. et substāciali in corpore
et actuali in vtriq̄. Deniq̄ de virtutibus
omnib⁹. de donis. de beatitudinib⁹ alijsq̄
ornamētis. quib⁹ sancti tui in gloria nunc
trūphantes/ et olim in vita agonisantes
p̄diti sunt et fuerūt. **Q**uod si oīa nūc diceret
luero/ van⁹ erit et inceptibilis conatus me
us. incidāq̄ in illud. **D**ia qui dicit. nihil
dicit. **P**ropterea vnū m̄modo. quod isto
sermone dici. illud penitus in exemplū res
linqui nūc aggrediar. illius auxiliū/ i quaz
velut in montē **J**esus descendēdo p̄ mari
am matrē ascendit. implorātes. p̄sentem⁹
illi aue angelicus **A**ue rē. **V**idens ih̄s
turbas rē. **O**bscuro doctissimi et sapientes
viri. **O**mittam⁹ interim corticē lr̄alis ma
terie et interiora mysteria penetrantes/ ver
ba hec nō p̄posito coaptem⁹. vt in primis
nemine cōturber. qđ de ih̄u solo/ verba hec
contexta sunt. qm̄ tanta est capitis mēbro
rūq̄ cōnectio. vt qđ de capite x̄po dicit̄ dica
tur et de quolibet sanctorū. qđ vidēs turbas
ascendit in montē. **S**ed quo ascensu. et ad
quē montē. **A**scensus iste non pedib⁹ cor
poris sed p̄ijs affectib⁹ atq̄ virtutib⁹ perf
citur. **D**e quali ascensione loquit̄ ad deū
prop̄tera **B**eatus inquit homo cuius est
auxiliū a te. ascensionē in corde suo dispos
uit in val. la. in lo. qu. pos. **P**orro mons
iste ad quē ascendit/ mons syon est. mons
coagulatus. mons pinguis. in quo bene
placitū est deo habitare. iuxta illud qđ ibi
dem subinfert. **E**tenī benedictionē dabit
legislator. ibunt de virtute in vir. vi. de. de.
in syon. **L**eterū a turbis secedere conuenit
alia/ iuxta numerū septem beatitudinū in
euangelio hodiernē celebratis. enumera
tarum. **P**ostq̄ veniat anima ad deū et ad
montem sanctus eius. nunc in spe per spe
culum et enigma. tandem in re per nudam
perspicuāq̄ visionem. **E**t in h̄mōi qua
licunq̄ deductione. nunc ad nostrā exhor
tationem. nunc pro sanctorū collaudatio
ne. versabit sermo noster. **E**t q̄uis vnus
in genere sit ascensus in deū. et in montem
sanctū eius. quem ascensum **A**ug⁹. posuit
amorem. vsq̄ ad contemptū sui/ sicut ecō
tra amor sui vsq̄ ad cōtemptū dei/ mergit
in infernū. **A**ihilomin⁹ septuplex hic ascē
sus in specie numerat̄. quasi totidem gra
dus mystice **J**acob scale. vbi sunt angeli

Ascendentes et descendentes. et dñs innit⁹
scale Beñ. xviii. **P**rim⁹ grad⁹ vel prim⁹
ascensus est a turba rerū istarū sensibiliū
et diuitiarum mundanarū. Quē facit pau
per spiritus. Beati inquit paupes spiri
tu quoniā ipsoz est regnū celoz. Cōtem
nens itaq; anima deuota temples copias
aurum et argentum cum suis sequelis. cas
dem/contemptui suo sibiq; subiecit. subie
ctasq; pedibus humilis affectionis calcāt.
et dactis dominatur. Si quidem ita figu
raliter promittit dominus per Moysen.
Omne locū quē calcauit pes vester. vester
erit. Pedem intellige affectionū. Hinc fit
vt anima in sursum altius erigatur/velut su
per aggerē grandes/ostentata et celestis mō
tis cacumen iam reddat proximior. Et ad
uerso viri diuitiarū eis misero modo sup
peditantū qm̄ turba hmoi rerū terrestriū
sicut onus graue p cupiditatis molē gra
uatur sup eis. Propterea diuitie sunt tali
anime/tanq; mola asinaria ad collū suspē
sa q̄ montē ascendere retorquet in pfundū.
quēadmodū de saxo siliphi. poetica est fi
ctio. Hinc aplice vox clamat qui/volūt di
uites fieri. incidūt in laqueū diaboli/et ten
tationes. et desideria multa nociua et inuti
lia. que mergūt hominē in interitum. i. ad
Lūc. vi. Hūc ergo in montē contemplatio
nis celestis scādere satage. tutius est crede
mibi. vt paupertatē spūs arripas. leuē expe
ditam et liberā. Per hanc enī ascendit chri
stus in montē zē. **S**cōda turba est homi
nū. qui plerūq; cōtumelias. molestationis
bus. et iniurijs et alijs mille modis. impe
diunt ascēsum in montē. q̄obrem vt ani
ma sancta ipos transiliat necesse est. Hūc
yero saltū et ascensum operat scōda beati
do mititatis seu māsuētudinis. Vititas
quippe erigit hoies sup hoies. vt nihil eis
turbationis inferre valeāt. nihil lesionis.
quin potius ab his p̄pressionib; p̄ iniuri
as. p̄bra. molestias. sursum magis impellū
tur. et sicut arca noe. crescētib; vndis tribu
lationū. sublimius attollit et tandē fortius
ascendit in montē. **T**ertia turba. est tur
ba passionū ex originali fomite in hoc mo
ribūdo corpe scatentiū. quēadmodū spes
merus. meror. gaudiū et silia. O turbā tur
bulentissimā. turbā nostra omnia miserū
modis turbantē. turbā deuīq; cū omni
bus. tum p̄cipue adolescentib; infestam et
reda eos collusione fordidantē. Hāc tur

bam egredi nō aliter facile est q̄ p̄ tertiam
beatitudinē. qua dictū est Beati q̄ lugent
qm̄ ipi solabunt. Cur ita rugere necesse
est: qz certe nisi p̄ flētū exoneret. lauetur et
purget sensualitas a malis cupiditatib; in
tronascētib; et putrida corruptōe. nisi in
super diluuiū aquaz. talū summergeatur
ba egyptiaca vitioz. et festis sensualis p̄ba
rao cū currib; et equitib; suis. aiaz israeliti
cam sursum nitentē/prehēdit. p̄prehēdit
circūligat funib; peccatoz. circūligatā qz
trahit. et turbat in dānationis abyssum.
Tūc veraciter exclamare pōt miserabilis
aia talis. Quoniā iniquitates mee sup gress
se sunt caput meū. Et rursus. Intrauerūt
aque zē. Tāto ergo discrimini. quale p̄p̄
nabit remediū: vtiq; luct⁹ et lachryme. Ad
quid ita: vt reductis aq; maris. aquis scz
amare penitentie sup egyptios sensualita
tis/ascēdat aia p̄ desertū hui⁹ infelicitatis.
in terrā p̄missionis et in montē dei Jacob
Sed aie tali vnde luct⁹ et lachryme: Un
diq; et abūde. Recogitet aia talis vehemē
ter pfunde atq; frequēter statū suū. p̄ditio
nem suā. suūq; finē. Judicet q̄ terribilis
dens in cōsilijs sup filios hoim. penset q̄
incerta sint sup ipaz diuine seueritatis seu
miscōie iudicia. Clamet p̄inde cū Ansel
mo. Deu vbi sur et vbi nō sur querebi futu
ra sur nescio. Ponat assidue corā oculis ī
lumine fidei quāta eā si recte vixerit mer
ces manet i celis. Sin autē q̄ horredo ad
dicēda est supplicio. Tūc lugebit. et lugēs
ab oib; voluptatū illecebrāz/turbis irri
dentib; semet absoluet. et ascēdet in montē
Et quidē triplices isti priores grad⁹ vel
ascēsus scale nr̄e euāgelice q̄b; ascendit in
montē/respiciūt incipiētes. et in ipso Abra
am figurati sunt de q̄ habet Beñ. xij. Egre
dere de terra tua. ecce ascēsus vel egressus a
turba opū terrenaz. q̄ ad primā beatitudi
nē. Et de cognatōe tua. ecce ascēsus ex tur
ba hoim. q̄ cognati sūt et affines. q̄ ad secū
dā beatitudinē. Et de domo p̄ris tui. ecce
ascēsus sup sensus p̄rios corpales et suarū
turbā passionū. Quid enī p̄gruētū signifi
cat h̄ dom⁹ p̄ris/ q̄ p̄tubernū p̄riū corpis
Et h̄ q̄ ad tertiā beatitudinē. **S**ubse
quēs grad⁹ et ille ē quart⁹. decet ipos pfici
tes. vbi aia scipaz quodāmodo exiit. dū p̄rias
affectōes. q̄ modi. tanq; turbas aliq; inti
mas deserit. h̄ p̄ q̄rtā beatitudinē. q̄ ē esuri
es sitisq; iusticie. p̄ hāc autē affectū q̄ modi
222

R

Sermo factus in solennitate

deposito. nō iam querit q̄ sua sunt sed affectione iusticie rosa succēdit. et ipius esurie sūctiq̄ contrahit in sublimi^o montis. Quo pacto sic ip̄s anima eleuata triplici gradu priorū superat turbas predictas. Sed ad huc q̄longe sit ab illa iusticia beatorū recogitat q̄s impar existit tali dignitate tāteq̄ retributionū gratiarū et laudū. qualē et q̄ntum meret apud se creator suus. reparator suus. p̄ceptor suus et saluator suus. Deniq̄ agnoscens imperfectū suū. iam nō in se manet sed deficit a se. et in salutare dei conscendit cum p̄pheta dicens. Deficit caro mea et cor meū. deus cordis mei et pars mea de^o eternū. Ita anima deficiendo a se et subleuata supra se. liberi^o in montem ascendit. **¶** Mirabit̄ fortassis aliquis. si iam ultra quippiā anima habet q̄d deserat et ascendat sublimi^o in montē. Ecce transiit turbam reū materialū extra se p̄ primā beatitudinē. Exiit turbā hominū iuxta se per sedas. Abducit se a turba passionum infra corpus p̄p̄riū. per tertiā. Deseruit tandē intra se innatay affectionū. per quartā. Turbe alie. quales relique sunt. amplū sunt nimirū turbe ciuū sup̄noz sub triplici hierarchia coordinatoz. turbe pulcerrime et a prioribz longe dissimiles trāseūde. Ipsi enī sunt custodes ciuitatis. quos aia deuota querens sponsus paululū cū p̄transisset inuenit quem diligebat. Itaq̄ nisi relicta hac triplici turba. nō puenit ad supremū cacumen montis nostri. in quo de^o est inuicis scale mystice. que dicitur est. et vbi aia tute requiescit in monte sancto dñi. **¶** Hi triplices ascēsus sunt p̄fectoz atq̄ purgatissimoz. quales fuerūt sancti n̄i dū uiuerent et multo felici^o tales nūc sunt in gloria vbi fm̄ dicit̄ Greg. ipi in deū nō solū ascēdūt. sed in eo currūt. **¶** Sunt plane in trinitate (quātūz dicere fas ē) tres p̄fectarū aiarū ascēsus. cōformiter ad tria appropriata p̄sonis iuxta tres nouissimas beatitudines quibz ascendit in montē supremū. **¶** Prim^o ascēsus est misericordissimi amoris i spiritus sancto. qualiter exultauit id est extra se saltauit et ascēdit sp̄s in spiritus sancto **¶** **A**uce. et p̄terea beati misericordes qz misericordia que spiritus sancto p̄pria est consequuntur. Et hic p̄transit turba seraphin. **¶** Scdm̄ ascēsum intelligo. purissime et mūditissimis cognitionis in filio. in quē credētes (in q̄t petrus) exultabitis leticia in enar

rabili **I**dcirco beati mūdo corde. qm̄ ip̄s deū videbūt. et hic p̄transit turba cherubin. **¶** In tertio ascēsu est pacatissima et impruabilis quies in ip̄o patris secretissimo altissimoq̄ refugio. **¶** Hā beati pacifici. qm̄ filij dei vocabunt̄. **¶** Si aut̄ filij et heredes. heredes quidē dei. et in eius adiutorio habitantes. p̄ter qd̄ in pace sit loc^o eoz. et exclamat aia quelibet talis cum p̄pheta. in pace in id ip̄m dormiā et requiescā. et hic ascēdit supra tertiā turbā que est thronoz. **¶** Sic igit̄ declaratū est. et sup̄ficiā quodā trans cursu deductū est. **¶** Doctissimi et sapiētes viri quibz gradibz. quo re ascēsu iuxta septē plicē beatitudinē. quilibet sanctorū exēmplo xp̄i. vidēs turbas. ascēdit in montem qd̄ fuit thēma. **¶** **S**up̄sunt plurima q̄ etiam ip̄e dicauerā. p̄sertim de ascēsu in montem p̄templatōis. sed breuitatis amor me retrahit. cogitq̄ vt p̄suasione oratoria. et exhortatoria. ad ascēsum sup̄ne felicitatis finiat qd̄ ceptū est. **¶** **O**ro. **¶** Venite obsecro sapiētes et doctissimi viri. venite iuuenes et puuli. senes cū iunioribz. venite exultemus dño. venite ascēdam^o in montē. vt exēmplo loribz. saluos nos ibidē faciamus. fugiam^o o ciuius a loco horrois et vaste solitudinis ad locū yberimū. a carcere fetulēto ad regnū splēdidissimū. ab exilio durissimo et luctu osissimo. ad p̄ria suauissimā a p̄celloso mari ad portū tranquillū. **¶** Ab oibz deniq̄ miseriay et unarūq̄ circumstrepentibz turbis. ad beatitudinis mōtē. vbi stat^o est oim̄ bonoz aggregatōe p̄fectus. p̄cesserūt sancti p̄cessit et sp̄s. q̄ nos subsecuturos p̄stolat. **¶** Tollam^o quicqd̄ ascēsum obstat. recedam^o p̄cipue a circumstans terrenarū curay et anxietatū turbis. **¶** Ille nos p̄sumit et p̄slos atterit. p̄slosq̄ et attritos funditus via p̄sternit. **¶** Si sp̄didissimas opes si voluptates iocūdissimas si gl̄iosos bonoz titulos. si p̄clarā deniq̄ sapiam. feliciter itabiliterq̄ adipisci satagim^o. ascēdem^o dū est i montē. **¶** Fallit p̄ certo desipit et insanit. q̄s inter infirmas rerū caducay turbas. ista se habiturū sperauit. vbi q̄cqd̄ ē egenū ē. anxū ē. mobile. fluidū. et nulla stabilitate subnixū. **¶** An p̄ q̄t q̄tidiana. tot ex p̄mēta sic se h̄re indicat. ita vt indicatis nō dubito. **¶** **¶** Qual^o ergo miseria q̄rūdā mibi similiū. q̄nta infelicitas et q̄nta demencia. aliorū sciēter agi. et i egestate diuitias. in melicia voluptates. in dedecore gloriā. i

stulticia sapientia/in fluxibilitate deniam sperare stabilitate. ¶ Ut quid fabricam⁹ nobis montes nescio q̄s ymbrales atq̄ fantasticos vicioꝝ. nūc in elatione. nūc in crudelitate. nūc in enormi fluxu voluptat⁹ reg⁹ ⁊ similib⁹. Nōne mōtes hmōi. sūt mōtes gelboe maledicti supra quos neq̄ ros diuine gr̄e. neq̄ pluuia virtuosē cōsolatio nis descendit. Aut si verius loquimur. hī mōtes nō mōtes sunt. sed valles terribime p̄cipites ⁊ lubrice. quib⁹ innitētes dilabū tur in abyssuꝝ. absorbēturq̄ ⁊ v̄get super eos puteos os suū. ¶ Exurgam⁹ tandē lib̄ bertate tora sp̄s. ascēdamus in montē so cietatis beatoꝝ. disponam⁹ ascēssiones in corde nostro p̄ gradus beatitudinū p̄m̄s sarum. de paup̄tate sp̄s in mititate. d̄ hac in luctū. de luctu in esuriē sitimq̄ iusticie. de hac in misericordiā. de ip̄a in mundiciā cordis. ⁊ tandē intrem⁹ pacē que eruperat omnē sensuꝝ. ⁊ in qua si p̄pleamur. cōstitit humana felicitas s̄m̄ deductionē Aug. nō nō d̄ ci. dei. ¶ Vere felices sancti. sancte q̄s omnes. quoz̄ celebritas agit. felices in quam qui securi iam ⁊ v̄ndiq̄ pacifici ha bitant in tabernaculo d̄ni. ⁊ requiescūt in monte sancto eius. nō iam formidāt laq̄of temptationū v̄biliber exp̄asos. nō suas ir ruentiū hostium insidias. nullis mordent̄ p̄scientiaz aculeis. nulla v̄runt infamia. nō tristes metuūt senectutē. omnia deniq̄ inter eos serena pacataq̄ p̄sistunt. ¶ Et o tandē qui tales estis eterna pace fruētes nos p̄ijs nūc oculis miseris quesum⁹ cer nite terras. Et si nihil patimini/cōpati tū fas est. Cōpatimini nobis ecubib⁹ gemen tib⁹ ⁊ stentib⁹ in hac lacrimarum valle. Cōprimūt ecce nos v̄ndiq̄ hostiles ma lignantiū turbe. cōculcāt. lacerāt. obruunt et in carcerē detrudunt. Jam omne caput languidū. ⁊ omne cor merens. a planta pe dis vsq̄ ad verticē capitis. nō est in ecclia hac sanitas. In illa heu dixerim ecclia cuius fundamēta sunt in vobis montib⁹ s̄a ctis. q̄m vestro sanguie. vestraq̄ morte cō secastis. dilatastis. roborastis. eam quam nunc heu immunitā cernitis misericordia et merito q̄m fede laceratā crudeliter decif sam similiter cōculcatā asp̄icitis. vt huma ni spes auxiliij iam nulla sit. p̄trea leua mus oculos n̄ros in vos montes v̄ndeye niat auxiliū nobis. Nam cū ignoram⁹ q̄d agere debeam⁹ hoc solū habem⁹ residui vt

oculos n̄ros ad deū dirigamus. potuistis olim moribūdo corpe circūdati/mirabilia mirabiliter opari. tanq̄ habētes imperiū vite ⁊ mortis. tanq̄ insup potētes in eo. q̄ vos cōfortabat x̄ps. nunq̄ abbreviata est potestas v̄ra nunq̄ charitas tepēfacta ⁊ Absit h̄. pon⁹. Succurrite q̄ miseremī. ferte subsidū. Suscipite vos montes pacē populo. q̄ alij qui suscipiāt et eam p̄beant/nō sunt. ¶ Et tu d̄ns rex ce loꝝ corona sanctorū omniū. emitte lucē tu am ⁊ veritatē tuā. vt nos deducāt ⁊ addu cant in montē sanctū tuū. ⁊ in tabernacu la tua. in p̄senti p̄ fidem spem ⁊ gratiā. ⁊ in futuro per gloriā Amen.

Sequitur sermo factus in die natiuita tis v̄omni p̄ eūdem.

Verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis Joh. i. Postulem⁹ fra tres in x̄po. vt verbū q̄d hodie caro factū est/illud in me p̄pheticum adim pleat. d̄ns dabit verbū euāgelisantiū v̄ru te multa. q̄m insipidū inane ⁊ inuolidum erit verbū mei oris. si nō accipiat virtutes multam a verbo dei patris. Poterit aures carnis/strepit⁹ n̄ri s̄monis p̄cutere. sed in aurib⁹ mētis nec fortiter sonabit. nec i eas alte fireq̄ descēdet. si nō a verbo hoc/ suaz sonoritate assumat ⁊ virtutē. Et hoc ipsū vt impetrem⁹/te nescio an gloriificādā ma gis aut stupēdā verbi hui⁹ matrē inuoca bim⁹. saluantes ⁊ verbis angelicis saluta bim⁹ inuocātes ⁊ dicentes Aue maria ⁊c. ¶ Verbū ⁊c. Om̄ triplicē verbi d̄ni nati uitatē euāgelica hec cōtinet p̄tula/ad sui p̄memorationē meū inflexit animū. q̄tin⁹ verbū creatū sentētiosuz assumerē/q̄ deyer bo in creato q̄d sentētiosissimū est/ fueram locutur⁹. ¶ Vides itaq̄ in passum pro ver bo q̄ nascit̄ dei fili⁹ ex paterno intellectu et naliter ideo verbū appellat. Asp̄icis q̄ ab v̄tero materno nascit̄ sp̄aliter. p̄trea dicit̄ caro factū est. Inueris postremo q̄ in cor de humano nascit̄ sp̄aliter. q̄sobrē subiūgi tur. ⁊ habitauit i nobis. ¶ Verbū. q̄d alti us/q̄d immēsius/q̄d diuini⁹. Naz de⁹ erat verbū Joh. i. Caro factū est. q̄d humilius q̄d impotēti⁹. q̄d fragili⁹. q̄z ois caro fenū Eccl. xiiij. Habitauit i nobis. q̄d amabili us q̄d iocūdi⁹ q̄d appetēti⁹. neq̄ enī ē nec fuit alia natio tā gr̄adis. que habeat deos appropiquātes sibi sicut adest nobis de⁹ noster Deut. iij. Verbū inq̄t caro factum

